

Національний університет біоресурсів і природокористування
України
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
ветеринарної медицини
Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ
2023 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри міжнародних
відносин і суспільних наук
Протокол № 11 від 10 квітня.2023 р.
Завідувач кафедри
Олександр ШЕВЧУК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант програми
док.вет.н., зав. каф. терапії і
клінічної діагностики
Наталія ГРУШАНСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
освітня програма «Ветеринарна медицина»
факультет ветеринарної медицини

Розробник: Кропивко О.М.. кандидат історичних наук, доцент кафедри
міжнародних відносин і суспільних наук

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Історія української державності»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>211 – «Ветеринарна медицина»</i>	
Спеціалізація	<i>Ветеринарна медицина</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	120	120
Кількість кредитів ECTS	4	4
Кількість змістових модулів		
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	-
Форма контролю	<i>екзамен</i>	<i>екзамен</i>
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Повний термін навчання	Скорочений термін навчання
Рік підготовки (курс)	I	
Семестр	1	
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>2 год.</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення історії української державності у вищій школі є:

- розвиток національної самосвідомості майбутніх фахівців;
- виховання патріотичних і морально-етичних переконань фахівця, причетності до тисячолітньої історії українського народу;
- набуття навичок роботи з історичними джерелами та літературою, наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку;
- вироблення умінь застосовувати набуті знання з історії у повсякденній діяльності, для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

Вивчення дисципліни передбачає низку **завдань**:

- висвітлення окремих аспектів історичних процесів в контексті державотворення та формування національної ідентичності;
- поглиблення знань про основні періоди історії України та її місце в сучасному світі;
- формування навичок аналізу й оцінювання явищ політичного розвитку українського суспільства в контексті світової історії,
- застосування набутих знань для прогнозування соціальних процесів, виховання свідомих громадян і патріотів України;
- розвиток загального уявлення та основних підходів до вивчення процесів української державності від давніх часів до XXI століття; формування світоглядної домінанти певної доби;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти **компетентностями**:

Загальними:

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності)

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	ти ж ні	у с ь о г о	у тому числі					ус ь о г о	у тому числі					
			л	п	ла б	і н д	с.р		Л	п	лаб	ін д	с . р .	
1	2	3	4	5	6	7	8	9						
Змістовий модуль 1. Українська державність: витоки, форми, тенденції														
Тема 1. Вступ до курсу «Історія української державності».	1		1	-	-	-	12	13						
Тема 2-3. Генеза української державності в епоху середньовіччя: наукова полеміка. Литовсько-польський період української історії	2-3		2	2	-	-	12	16						
Тема 4-5. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII ст. – кін. XVIII ст.)	4-5		4	4	-	-	10	18						
Тема 6-7. Відродження ідей українського національного	6-7			1	-	-	9	10						

самовизначення та державності в ХІХ ст. Нові тенденції в суспільно-політичному житті України на початку ХХ ст.													
Разом за змістовим модулем 1			7	7			43	57					
Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (ХХ - поч. ХХІ ст.)													
Тема 8. Українська революція та альтернативи державотворення (1917-1921 рр.)	8		2	2	-	-	8	12					
Тема 9. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму (1921-1939 рр.)	9		2	2	-	-	7	11					
Тема 10. Україна і друга світова війна: нова парадигма	10			2	-	-	8	10					
Тема 11. Зміни в політичному житті України (др. пол. 40–80-х рр. ХХ ст.)	11						6	6					
Тема 12-13. Особливості державотворчих процесів в незалежній Україні	12 - 13		2	2	-	-	8	12					

Тема 14-15. Україна і світ: геополітичний фактор в історичній ретроспективі. Аграрний сектор економіки України: історія та сучасність	14 - 15		2		-	-	10	12					
Разом за змістовим модулем 2			8	8	-	-	47	63					
Усього годин	15	1 2 0	15	3 0	-	-	75	120					

1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Державотворчі традиції на території України в стародавню добу: гіпотези та докази	1
2.	Державотворчі традиції Княжої доби	2
3.	Українська державність в II половині XVII ст.	2
4.	Функціонування державних механізмів на українських землях у XVIII ст.	2
5.	Суспільно-політичний рух в Україні у XIX ст.	1
6.	Боротьба за відновлення державності українського народу (1917–1920 рр.)	2
7.	Суспільно-політичний розвиток українських земель у міжвоєнний період	2
8.	Проблеми української державності в роки Другої світової війни	2

9.	Українська держава на сучасному етапі	2
----	---------------------------------------	---

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Предмет, завдання, методологічні принципи та джерела вивчення курсу «Історія української державності». Наукова періодизація історії державності на землях України.
2. Першопочатки державності на українських землях.
3. Розмаїття наукових концепцій та гіпотез етногенезу українців та їх державотворення.
4. Державні утворення киммерійців, скіфів, сарматів, готів, гунів. Грецькі міста-поліси.
5. Концепції етногенезу слов'ян. Версії україногенезу.
6. Становлення і розвиток державності у східних слов'ян.
7. Сучасні погляди на походження та формування держави Київська Русь.
8. Особливості політичної організації Київської Русі.
9. Напрями міжнародної політики княжого періоду.
10. Еволюція інституту державності в Галицько-Волинському князівстві.
11. Історико-політичний аспект іноземної експансії на українські землі.
12. Українські землі у складі Великого Литовського Князівства та Польського королівства.
13. Державно-політичний устрій на українських землях в складі Речі Посполитої (II-а пол. XVI – I пол. XVII ст.).
14. Генеза та розвиток українського козацтва як соціальної і державотворчої сили.
15. Запорозька Січ – українська козацька демократична республіка.
16. Причини та основні етапи Української національно-визвольної революції.
17. Козацько-гетьманська держава: суспільно-політична та соціально-економічна організація.
18. Доба Руїни і втрата територіальної цілісності наприкінці XVII ст.
19. Перманентний характер політичної кризи Гетьманщини (кін. XVII- XVIII ст.).
20. Ліквідація царизмом інституту української державності у XVIII ст.
21. Національно-державницька думка в період перебування України під владою Російської та Австро-Угорської імперій.
22. Модернізаційні процеси на українських землях: адміністративно-політична, соціально-економічна, культурно-освітня сфери.
23. Питання української державності в суспільно-політичному русі у XIX ст.

24. Українська національна ідея I пол. XIX ст.
25. Західноукраїнські землі в національному відродженні II пол. XIX ст.
26. Особливості українського національно-визвольного руху II пол. XIX ст. у Наддніпрянській Україні. Українські політичні рухи та партії початку XX ст.
27. Українські фракції в парламентах Російської та Австро-Угорської імперій.
28. Українське питання в роки Першої світової війни.
29. Парламентська форма державності в добу Центральної Ради.
30. Українська держава Павла Скоропадського: основні напрями зовнішньої і внутрішньої політики.
31. Організація державної влади Української Народної Республіки періоду Директорії: від демократії до військової диктатури.
32. Становлення української державності на західноукраїнських землях у 1918-1920-х рр.
33. Українська революція 1917-1921 рр.: досягнення й прорахунки в державотворчих змаганнях.
34. Утвердження радянської форми державності в Україні (1917-1920 рр.).
35. Радянська Україна в системі «договірної федерації».
36. Репресивний характер сталінського тоталітарного режиму.
37. Західноукраїнські землі у 20–30-х роках XX ст.
38. Українське питання в політиці нацистського Райху та СРСР.
39. Спроби поширення української влади в умовах гітлерівської окупації.
40. Особливості Руху Опору на окупованій українській території.
41. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом.
42. Історико-правові наслідки Другої світової війни для української державності.
43. Суперечливий характер «радянізації» західноукраїнських областей.
44. Спроба лібералізації політичного режиму (1953-1964 рр.)
45. Наростання кризових явищ у політичному житті України у 60–80-х рр. XX ст.
46. Формування та діяльність громадських організацій і рухів (1960-1980-ті рр.)
47. Розгортання державотворчих процесів: створення правової бази, становлення владних структур, формування багатопартійності.
48. Зонішньополітичний курс незалежної України у 1991-2021 рр.
49. Історичний вимір конституційного процесу та його роль у політичному реформуванні України.
50. Політична система України: шляхи демократичних перетворень.
51. Російська агресія проти України 2014-2023 рр.
52. Суверенна Україна в сучасному геополітичному просторі.

53. Україна і європейський інтеграційний процес.
54. Східна та західна українська діаспора в міждержавних стосунках.
55. Україна як фактор міжнародної політики.
56. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку України та шляхи їх розв'язання.
57. Агрокультура і сільськогосподарська техніка доби Середньовіччя.
58. Наукова революція в природознавстві XVII ст. та її вплив на аграрний розвиток.
59. Аграрна освіта і наука в умовах наукового та технічного прогресу II пол. XIX – початку XXI ст.
60. Історія НУБіП України. Внесок учених НУБіП У розвиток вітчизняної науки і техніки.

Зразок тестових завдань

з дисципліни

«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ»

1. Територія Української козацької держави за умовами Зборівського договору включала землі колишніх воєводств:

1	Руського, Чернігівського, Белзького
2	Белзького, Брацлавського, Волинського
3	Київського, Волинського, Брацлавського
4	Київське, Чернігівське, Брацлавське

Правильна відповідь: 4.

2. Члени ОУН у боротьбі за незалежність України віддавали перевагу:

1	парламентським формам боротьби
2	організованим у рамках закону демонстраціям
3	терористичним актам, експропріації та саботажу
4	культурно-просвітницькій діяльності

Правильна відповідь: 3.

3. Наказним гетьманом був:

1	І.Мазепа
2	І.Скоропадський
3	П.Полуботок
4	Д.Апостол

Правильна відповідь: 3.

4. Коронація Данила Галицького відбулася у:

1	Львові 1256 р.
2	Дорогичині в 1253 р.
3	Холмі 1245 р.
4	Володимирі в 1238 р.

Правильна відповідь: 2.

5. Україна стала повновладним членом міжнародної співдружності – членом ООН:

1	У 1962 р.
2	У 1975 р.
3	У 1945 р.
4	У 1991 р.

Правильна відповідь: 3.

6. Яке слово пропущене в реченні?

Вирішення проблеми походження народу в науці носить назву.	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

Правильна відповідь: Етногенез

7. Яке слово пропущене в реченні?

3-й універсал Центральної Ради проголошував ____ .	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

Правильна відповідь: УНР

8. Яке слово пропущене в реченні?

Автором «Пактів і Конституції прав і вольностей Війська Запорізького» був ____ .	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

Правильна відповідь: П. Орлик

9. Яке слово пропущене в реченні?

Головою Української Центральної Ради, що утворилася в березні 1917 р., було обрано ____ .	(у бланку відповідей подати одним словом)
---	---

Правильна відповідь: М.С. Грушевського

10. Яка дата пропущена в реченні?

Формування сучасної території України завершилося в ____ році.	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

Правильна відповідь: 1954

11. Яке слово пропущене в реченні?

Цілковита незалежність держави від інших держав у внутрішній та зовнішній політиці – це ____ .	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

Правильна відповідь: Суверенітет

12. Яка дата пропущена в реченні?

Національну грошову одиницю гривню ввели в обіг у _____ році.	(у бланку відповідей подати цифрами)
---	--------------------------------------

Правильна відповідь: **1996**

13. Відзначте факти, що відносяться до періоду правління Володимира Великого:

1	будівництво Десятинної церкви
2	створення зводу законів «Руська правда»
3	орієнтація на Візантію у зовнішній політиці
4	запровадження християнства на Русі
5	спроба об'єднати Правобережну та Лівобережну Україну

Правильна відповідь: **1, 3, 4.**

14. Серед наведених тверджень про результати зовнішньо-політичної діяльності Данила Галицького виберіть правильні:

1	забезпечив свої права на «отчину» – Галицьку та Волинську землі – в поляків та угорців
2	досяг порозуміння з монголо-татарами і не допустив плондрування ними своєї землі, хоч і мусив руйнувати укріплення міст
3	приєднав до своєї держави землі Австрії та Угорщини
4	схилив до союзу Литву
5	приєднав до князівства Краків та Мазовію
6	розбив лицарів-хрестоносців у битві під Дорогочином
7	брав участь у хрестовому поході на монголо-татар

Правильна відповідь: **1, 4, 6.**

15. Відзначте факти, що стосуються біографії Вітовта:

1	відстоював незалежність Литви від Польщі
2	приєднав до Великого Литовського князівства південноукраїнські степи до Чорного моря
3	відстоював права православного населення Великого Литовського князівства
4	під час Грюнвальдської битви очолив литовські війська

Правильна відповідь: **1, 2, 4.**

16. Із перелічених нижче суджень про причини громадянської війни в Україні у 1658-1659 рр. виберіть правильні:

1	загострення соціальних протиріч в українському суспільстві
2	загострення релігійного конфлікту між православними та уніатами
3	наростання незгод щодо зовнішньополітичної орієнтації України серед еліти та простолюду
4	втручання сусідів України в її внутрішньополітичні справи

Правильна відповідь: 1, 3, 4.

17. Виберіть серед наведених положень ті, що розкривають наслідки реформ 60-70-х рр. в Російській імперії для покращення соціально-економічного життя населення України:

1	забезпечили провідну роль поміщицьких господарств у виробництві сільськогосподарської продукції та торгівлю нею
2	стимулювали розгортання ринкових відносин
3	прискорили формування ринку робочої сили
4	прискорили процес урбанізації в східноукраїнських землях
5	активізували переведення селян на місячну та урочну системи
6	забезпечили соціальну рівність селян

Правильна відповідь: 2, 3, 4.

18. Встановіть відповідність:

а) Ігор	1) 882-912 рр.
б) Святослав	2) 912-945 рр.
в) Ольга	3) 945-964 рр.
г) Олег	4) 964-972 рр.
д) Ярополк	5) 972-980 рр.

Правильна відповідь: а-2, б-4, в-3, г-1, д-5.

19. Встановіть відповідність:

а) «Березневі статті»	1) Б.Хмельницький
б) «Переяславські статті» 1659 р.	2) Ю.Хмельницький
в) «Батуринські» та «Московські» статті	3) І.Брюховецький
г) «Конотопські статті»	4) Д. Многогрішний
д) «Глухівські статті»	5) І.Самойлович

Прав

20. Встановіть відповідність:

а) політика «воєнного комунізму»	1) примусове об'єднання сільськогосподарських виробників у колективних господарствах (колгоспах)
б) «нова економічна політика»	2) концентрація фінансових та організаційних зусиль на розвитку важкої промисловості з метою перетворення УСРР в індустріально розвинену країну
в) політика колективізації	3) політика, яка допускала лібералізацію в сільському господарстві, легкій промисловості та торгівлі, однак давала змогу радянській владі зберігати «командні» позиції у важкій промисловості, транспорті, банківській та земельній справах, кадровій політиці
г) політика індустріалізації	4) політика, яка передбачала одержавлення промисловості, торгівлі, а також заборону приватної торгівлі, остання розцінювалась як спекуляція;

д) п'ятирічний план	5) основна форма планування радянською владою соціально-економічного розвитку СРСР
---------------------	--

Правильна відповідь: а-4, б-3, в-1, г-2, д-5.

21. Встановіть відповідність:

а) 22 червня 1941 р.	1) оборона Києва
б) 23-29 червня 1941 р.	2) оборона Севастополя
в) 5 серпня – 16 жовтня 1941 р.	3) оборона Одеси
г) 11 липня – 19 вересня 1943 р.	4) напад Німеччини на СРСР
д) жовтень 1941 р. – 3 липня 1942 р.	5) танковий бій у районі Луцьк-Броди-Рівне

Правильна відповідь: а-4, б-5, в-3, г-1, д-2.

22. Розставте події у хронологічній послідовності:

1	просування готів у Північне Причорномор'я
2	виникнення Антського племінного союзу
3	вторгнення племен аварів у Причорномор'я
4	розселення сарматів
5	Скіфська держава

Правильна відповідь: 5, 4, 1, 2, 3.

23. Розставте події у хронологічній послідовності:

1	проголошення окремої держави «Карпатська Україна»
2	приєднання Східної Галичини до Польщі
3	заснування УВО
4	створення Сельроб
5	проголошення автокефалії православною церквою

Правильна відповідь: 5, 3, 2, 4, 1.

24. Розставте події у хронологічній послідовності:

1	Березневі статті
2	Битва під Корсунем
3	Битва під Батогом
4	Білоцерківський договір
5	Обрання Б.Хмельницького гетьманом
6	Облога Львова

Правильна відповідь: 5, 2, 6, 4, 3, 1.

25. Розставте події у хронологічній послідовності:

1	Битва на річці Калці 1223
2	Хрещення Київської Русі 988
3	Ярослав Мудрий 1019-1054
4	Походи руських князів на Візантію
5	«Повість минулих літ» поч. 12 ст.

Правильна відповідь: 4, 2, 3, 5, 1.

26. Розставте події у хронологічній послідовності:

1	Прийняття Конституції України
2	Заколот ДКНС
3	Входження України до складу ООН
4	XX з'їзд КПРС
5	Декларація про державний суверенітет

Правильна відповідь: 3, 4, 5, 2, 1.

27. Розставте події у хронологічній послідовності:

1	Зруйнування Запорізької Січі Катериною II
2	Коліївщина
3	Указ Катерини II про закріпачення селян Лівобережжя та Слобожанщини
4	Заснування II Малоросійської колегії
5	Указ Катерини II про скасування гетьманства

Правильна відповідь: 5, 4, 2, 1, 3.

28. Визначіть, якими за формою правління були держави:

1. Тіра	А. монархія
2. Херсонес	Б. республіка
3. Ольвія	
4. Боспорське царство	

Правильна відповідь: 1-б, 2-б, 3-б, 4-а.

29. Співставте роки подіям:

1. 1991 р.	А. Запровадження національної валюти - гривні
2. 1993 р.	Б. Проголошення незалежності України
3. 1996 р.	В. Помаранчева революція
4. 2004 р.	Г. Прийняття нової конституції України
	Д. Прийняття воєнної доктрини України

Правильна відповідь: 1-б, 2-д, 3-а, г, 4-в.

30. Встановіть відповідність:

1) Законодавча влада	а) Президент
2) Виконавча влада	б) Кабінет міністрів
3) Судова влада	в) Конституційний Суд
	г) Прокуратура
	д) Верховна Рада

	е) Місцеві ради
	ж) Верховний Суд

Правильна відповідь: 1-д, е, 2-а, б, 3-в, г, ж.

8. Методи навчання

При вивченні курсу «Історія української державності» застосовуються 3 групи методів навчання:

- **методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;**
- **методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;**
- **методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.**

Перша група охоплює вербальні методи передачі і сприймання навчальної інформації (розповідь, лекція); наочні (ілюстрація, презентація); практичні (вправи, групові та індивідуальні завдання). В межах самостійної роботи – робота з книгами, робота з методичними матеріалами, робота з Інтернет-джерелами, творчі завдання.

При вивченні курсу активно використовуються інтерактивні методи (при веденні лекцій та семінарських занять) та проблемно-пошукові методи навчання (як при веденні аудиторних занять, так і при організації самостійної роботи студентів).

Що стосується методів стимулювання і мотивації навчання, то досвід підтверджує ефективність навчальних дискусій.

Також використовуються і такі методи навчання: інформаційно-ілюстративний, метод проблемного викладу, метод інтерактивного навчання (співбесіди, пресконференції, круглі столи, брейн-ринги, підготовка кросвордів, екскурсії), а також технічні засоби навчання: кодоскоп, магнітофон, навчальне телебачення, відеопроєктор, карти і схеми.

9. Форми контролю

Контрольні заходи включають поточний, періодичний (модульний) та підсумковий контроль.

Крім цього до діагностичних засобів входить пакет комплексних контрольних робіт.

Форма проведення поточного контролю під час практичних (семінарських) занять визначається кафедрою. Періодичний і підсумковий контроль та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань здійснюються відповідно розробленого положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6.

Під час проведення навчальних занять необхідно використовувати такі форми і методи контролю:

- усне опитування: індивідуальне, фронтальне, групове;

- письмовий контроль: виконання текстових завдань, написання рефератів, доповідей, кросвордів, презентацій тощо;
- тестовий контроль.

Методи модульного контролю: письмова контрольна робота, підсумкове тестування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371).

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Історія української державності» включає:

- конспект лекцій на електронному носіях;
- методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять та організації самостійної роботи ;
- відеоматеріали (відеофільми та відеофрагменти).

З урахуванням новітніх здобутків історичної науки, а також вимог модульно-рейтингової системи кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук у 2023 р. видано такі методичні матеріали:

1. Кропивко О.М., Хвіст В.О., Любовець О.М та ін. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія української державності». – К.: ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2023. – 100 с.

2. Кропивко О.М., Лановюк Л.П., Білан С.О. та ін. Історія української державності: комплексні варіанти завдань у тестовій формі. – К.: ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2023. – 70 с.

3. Кропивко О.М., Лановюк Л.П. та ін. «Історія української державності: державотворчі процеси на українських землях у IX-XIX ст: довідкові матеріали до семінарських занять». - К.: ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2023. – 140 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Історія України та її державності. Навч. посібник / Л.Є. Дещинський, С.В. Терський, І.Я. Хома, В.М. Тарабан, Р.Д. Зінкевич, Я.Я. Денісов, І.О. Гаврилів, І.В. Буковський, А.Я. Нагірняк. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2009. – 476 .
2. Історія української державності: навч.посібник /укл. Т.В.Кузнець, Н.Л.Тацієнко. – Умань: Видавець «Сочинський», 2012. - 288 с.
3. Історія державності України: Експериментальний підручник / За заг. р ед. Бандурки О.М., Ярмиша О.Н. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2004 - 608 с.
4. Корнієнко, В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник / В. О. Корнієнко. – Вінниця : ВНТУ, 2018. <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/index.html>
5. Л. Залізник. Стародавня історія України. — К., Темпора, 2012. — 542 с., https://shron1.chtyvo.org.ua/Zalizniak/Starodavnja_istoriia_Ukrainy.pdf
6. Салтовський О.І. .Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя) [Монографія]. — К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. — 396 с. <http://izbornyk.org.ua/salto/salt.htm>
7. Степанков В. Формування української державницької ідеї 1648-1649 років <http://izbornyk.org.ua/rizne/stepkov.htm>
8. Сотий день спротиву агресії Росії: Facebook-рефлексії / Упорядник: Віталій Скальський. Київ: НАН України, Інститут історії України, 2022. 72 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016774
9. Україна: нариси історії державотворення: Навч.посібник /За ред. проф. В.В.Стецкевича. – Кривий Ріг, Видавничий дім КТУ, 2010. – 366 с.
10. Українське століття (1921-2021): витоки, уроки, перспективи державотворення. Нариси / Відп. ред. В. Смолій; Наук. конс. Г. Боряк; Авт. кол.: Т. Водотика, В. Головка, Ст. Кульчицький, Л. Якубова. – К.: ТОВ "Видавництво "Кліо""", 2021. – 560 с.

11. Хроніка української революції 1917-1921 рр. Науково-довідкове видання. – Ч. 1: 1917-1918 рр. / Авт. кол.: В. Верстюк (керівник), Г. Басара-Тилішак, О. Бойко, О. Кудлай, О. Лупандін, Т. Осташко, Р. Тимченко, В. Скальський. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2021. – 532 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016468

12. Додаткова

1. 30 років Незалежності України: наукове осмислення. Бібліографія / Упоряд. Д. Г. Стегній; Ред. З. Х. Мусіна; Наук. ред., вступ. ст.: Г. В. Боряк, В. В. Головка. Міністерство культури та інформаційної політики України; Національна історична бібліотека України; Інститут історії України НАН України; Український інститут книги. – К.: Вид. дім "Вініченко", 2021. – 635 с.

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015972

2. Світанок української держави [Текст] : Люди, соціум, влада, порядки, традиції / В. Горобець. — Харків : Кн. клуб "Клуб сімейн. дозвілля", 2017.—447с.

<https://drive.google.com/file/d/1nkqdzcKfessErXu5FoOiu13uMzSwFDNT/view>

3. Бачинська О., Чухліб Т. Козацька Україна після зруйнування Запорозької Січі (1775-1905). – К.: Арій, 2021. – 352 с.

4. Вегеш М. М., Віднянський С. В. Августин Волошин. Вид. 5-е, доopr., змін. / НАН України. Інститут історії України. – Ужгород; Київ: РІК-У, Інститут історії України, 2022. – 512 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016778

5. Верменич Я. В., Андрощук О. В. Зміни адміністративно-територіального устрою України ХХ–ХХІ ст. / Відп. ред. Г. В. Боряк. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2014. – 182 с.

6. Випробовуючи долю, гартуючи волю. Україна й українці в ХХ – на початку ХХІ ст. У 3-х кн. – Кн. 3: ТРИДЦЯТЬ РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ВИКЛИКИ, ВИПРОБУВАННЯ, ВІДПОВІДІ / Авт. кол.: В. Головка, Л. Якубова. НАН України. Інститут історії України. – К.: ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2021

7. Вирський Д. Початок сучасності: друга хвиля глобалізації, кінець Старого Порядку та Україна (XV – середина XIX ст.). Вид. 2-е, доп. / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2022. –217 с. <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10>

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016347

8. Вирський Д. Річ Посполита про козаків (1560-і – початок 1650-х рр.) / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2021. – 288 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015733

9. ВІДГУК УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ на статтю В.Путіна "Про історичну єдність росіян та українців" / Інститут історії України НАН України; Громадський просвітницький проект "Лікбез. Історичний фронт". – К., 2021. – 8 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015897

10. Вронська Т. Непевний контин[г]ент: депортації із Західної України 1944-1953 років, режимне повсякдення, повернення. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2022. – 448 с.

11. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 592 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016478

12. Гуржій О. Західна Європа та Гетьманщина в середині XVII-XVIII ст.: соціально-економічні аналогії, закономірності, специфіка / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2021. – 128 с.

13. Гуржій О. Західна Європа та Гетьманщина в середині XVII-XVIII ст.: соціально-економічні аналогії, закономірності, специфіка / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2021. – 128 с.

14. Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Стяжкіна О. В., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 544 с., 96 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016477

15. За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні передумови, геополітичні паралелі. У 2-х кн. – Кн. 1 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. – Київ : ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2022. – 800 с. <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10>

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017083

16. За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні передумови, геополітичні паралелі. У 2-х кн. – Кн. 2 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. – Київ : ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2022. – 801-1552 с.

17. Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. – Т. 1: А-Ж. – Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів, 2018. – 688 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016768

18. Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. – Т. 2: – Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів, 2019. – 832 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016769

19. Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. – Т. 3: С-П. – Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів, 2020. – 576 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016770

20. Козаченко А. І. Державно-правове становище України на кінець XVII - початок XVIII ст. / А. І. Козаченко // Державне будівництво та місцеве самоврядування. Вип. 11. - Х. : Право, 2006. - С. 128-139. <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/2536>

21. Кульчицький С. Росія і Україна в перший рік після повалення самодержавства: деконструкція більшовицького міфу про революцію / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2021. – 244 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015599

22. Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри: збірка наукових праць. – Вип. 8 / Відп. ред. М. І. Михайлуца. Міністерство освіти і науки України; Одеський національний морський університет; Інститут історії України НАН України та ін. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 480 с.

23. Пиріг Р. Перша російсько-українська війна 1917-1918 років: ретроспективний контекст і сучасні аналогії. – К., 2022. – 9 с.

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017055

24. Революція Гідності: на шляху до історії: Збірник наукових праць / Відп. ред.: І. Пошивайло, Л. Онишко. Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності; Український інститут національної пам'яті; Інститут історії України Національної академії наук України; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Український католицький університет. – К.: Національний музей Революції Гідності, 2020. – 384 с.

25. Ричка В. М. Війна пам'ятей. Змагання за спадщину Київської Русі. – Київ: Парлам. вид-во, 2021. – 416 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016759

26. Сегеда С. Київська Русь і Давньопольська держава: історичні паралелі / С. Сегеда // Народна творчість та етнографія. — 2009. — № 2. — С. 55-62.

27. Савченко, В. Дванадцять війн за Україну / В. Савченко ; [пер. з рос. А. Сопронюка]. — Київ : Нора-Друк, 2016. — 480 с.

28. Скуратович І. М. (2018). Адміністративно-територіальний поділ і державне управління у феодально-роздробленій Русі. Форум Права, 2, 124–132. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1291628>

29. Стяжкіна О. Людина в радянській провінції: освоєння (від)мови. – Донецьк: ДонНУ, 2013. – 296 с. <http://resource.history.org.ua/item/0013071>

30. Україна як цивілізаційний суб'єкт історії та сучасності: національна доповідь / Ред. кол.: С. І. Пирожков, В. А. Смолій, Г. В. Боряк, Я. В. Верменич, С. С. Дембіцький, О. М. Майборода, С. В. Стоєцький, Н. В. Хамітов, Л. Д. Якубова, О. В. Ясь. НАН України. Інститут історії України. – К: Ніка-Центр, 2020. – 356 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=001574

31. Українське століття (1921-2021): витоки, уроки, перспективи державотворення. Нариси / Відп. ред. В. Смолій; Наук. конс. Г. Боряк; Авт. кол.: Т. Водотика, В. Головка, Ст. Кульчицький, Л. Якубова. – К.: ТОВ "Видавництво "Кліо"" , 2021. – 560 с.

32. Чухліб Т. Гетьмани України: військо, політика, держава. – К. : Арій, 2021. – 352 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016109

13.Інформаційні ресурси

1. [https:// www.litopys.org.ua](https://www.litopys.org.ua)
2. [https:// www.history.org.ua](https://www.history.org.ua)
3. <https://www.nbu.gov.ua>
4. <https://www.iananu.kiev.ua>
5. https://www.istpravda.com.ua/tags/tag_історія+України/
6. [https:// www.likbez.org.ua](https://www.likbez.org.ua)
7. <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst>